

Maak je eigen land!

Voor de docent

Vak(gebied)	Oriëntatie op jezelf en de wereld, Aardrijkskunde
Schooltype/afdeling	Primair Onderwijs
Leerjaar	Groep 3/4
Tijdsinvestering	6 lessen
Vakinhoud	Bevolking en ruimte: zowel de fysieke omgeving (landschap, klimaat) als ook de omgeving die door mensen is ingericht (wonen, werken, recreëren).
Kerdoelen	<p>47. De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing.</p> <p>49. De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren.</p> <p>Enigszins: kerndoel 48 (bewoning Nederland en maatregelen tegen het water) en kerndoel 50 (omgaan met kaart en atlas en een wereldbeeld ontwikkelen).</p>
21^e eeuwse vaardigheid	Creatief denken en handelen
Andere vaardigheden	Probleemoplossend denken en handelen, communiceren, samenwerken
Bronnen	<p>Dit lesmateriaal is gebaseerd op twee andere materialen:</p> <ul style="list-style-type: none">• 'Stel je voor' Mijn verhaal, jouw verhaal – Ik en de wereld: Droomland (lesmateriaal bovenbouw basisschool); Marnix Academie en Centrum voor de kunsten. Het materiaal is digitaal beschikbaar: www.stel-je-voor.nl• 'Droomland, Architect van je eigen land' (groep 7), uitgeverij Malmberg, Meander eerste editie. Inmiddels is er een nieuwe editie van Meander verschenen met daarin een leerlijn 21e vaardigheden.

Achtergrond

Creatief denken en handelen in de opdracht

In deze opdracht staat de 21^e eeuwse vaardigheid creatief denken en handelen centraal. Het stimuleren van creatief denken en handelen betekent dat er aandacht is voor de fasen oriënteren, onderzoeken, uitvoeren, evalueren en reflecteren. De leeractiviteit stimuleert een onderzoekende en ondernemende houding, het denken buiten gebaande paden, zien van samenhang, het toepassen van creatieve

technieken (brainstorming en dergelijke), het durven nemen van risico's en het kunnen zien van fouten als leermogelijkheden.

Leerlingen van groep 3 en 4 van de basisschool weten dat we in Nederland wonen. Het begrip land is in die zin herkenbaar: alle mensen wonen in een land (hun land). Maar tegelijkertijd is dit begrip voor deze leerlingen ook nog enigszins abstract.

In deze opdracht mogen de leerlingen een nieuw land bedenken, waarbij allerlei zaken aan de orde kunnen komen: zowel de fysieke omgeving (landschap, klimaat), als ook de omgeving die door de mensen is ingericht (wonen, werken, recreëren) en de taal en cultuur in een land.

Eén van de onderwerpen die bij aardrijkskunde relevant zijn, is de vergelijking tussen landen en gebieden (Wat zijn verschillen en wat zijn overeenkomsten?, Wat zie je haast overal en wat is juist heel bijzonder aan een bepaald land?). Door na te denken over de specifieke kenmerken van een land, is het mogelijk landen met elkaar te vergelijken.

In deze opdracht komen al deze aspecten aan de orde. De leerlingen verkennen de wereld door na te denken over wat er allemaal komt kijken bij de inrichting van een land. Het is de bedoeling dat ze door de leraar gestimuleerd worden in dit creatieve proces, en zo tot de ontdekking komen dat er veel meer relevante zaken zijn dan ze in eerste instantie dachten en dat je een land dus ook op veel verschillende manieren kunt inrichten en vormgeven. U laat de leerlingen in deze opdracht fantaseren, (zelf) ontdekken, zich verwonderen en u daagt ze uit nieuwsgierig en creatief te zijn.

Vakinhoud in de opdracht

De opdracht sluit aan bij betekenisvol aardrijkskundeonderwijs. Leerlingen merken dat ze bezig zijn met interessante vragen en taken, waarbij ze hun gedachten de vrije loop kunnen laten gaan. Zo'n opdracht krijgt meer betekenis, omdat de leerlingen zelf de uitdaging ter hand nemen en 'eigenaar van het probleem' worden (*ownership*).

Bij *Oriëntatie op jezelf en de wereld* is het de bedoeling dat leerlingen de wereld verkennen en leren ontdekken. Bij het onderdeel *Ruimte* kijken de leerlingen onder meer naar de eigen omgeving en vergelijken ze die met de omgeving elders. Zaken en perspectieven zoals onder meer landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie en welvaart komen aan de orde. Maar ook zaken uit de fysieke omgeving: natuurlandschappen, gebergten en rivieren. In de opdracht spelen al deze elementen een rol.

Lesplan

De opdracht 'Maak je eigen land!' bestaat uit zes lessen. Hieronder wordt de inhoud van deze lessen stuk voor stuk kort beschreven. Hierbij wordt ook benoemd bij welke fase van het proces dat leidt tot creatief denken en handelen de les aansluit. Op deze manier wordt duidelijk gemaakt hoe de verschillende stappen van het creatieve proces in een opdracht uitgewerkt kunnen worden. De kopjes in het lesplan voor de docent komen overeen met het voorbeeldmatig leerplankader zoals dat op de website <http://curriculumvandetoekomst.slo.nl/21e-eeuwse-vaardigheden> staat. Onder de kopjes wordt eerst kort toegelicht wat de leerlingen bij deze fase gaan doen. Vervolgens wordt de inhoud in meer detail toegelicht.

Voor de voorbereiding

Houd er rekening mee dat leerlingen (vanaf les 3) verschillende materialen nodig zullen hebben. Er kan wat worden klaargezet, leerlingen kunnen (als ze een idee hebben wat ze willen maken) een volgende keer zelf wat meenemen of u kunt leerlingen helpen met het vinden van de benodigde materialen. Denk hierbij ook aan het gebruik van digitale middelen, zoals een computer of camera.

Oriënteren

In deze fase (verdeeld over twee lessen):

- gaan de leerlingen in groepjes van twee brainstormen;
- vervolgens worden alle ideeën klassikaal uitgewisseld, de belangrijkste komen op het bord.

Les 1: Waaraan kun je denken bij een nieuw land?

Het materiaal is deels gebaseerd op het lesmateriaal 'Stel je voor. Mijn verhaal, jouw verhaal – Ik en de wereld: Droomland' (Marnix Academie en Centrum voor de kunsten). Daarin wordt als startmoment gebruik gemaakt van een 'brief van de koning' (zie kader). Deze brief kunt u in les 1 als inleiding op de opdracht voorlezen.

De brief van de koning

Lieve kinderen,

Wij, koning van het land, hebben voor jullie een belangrijke opdracht. Deze opdracht luidt: teken je eigen droomland.

Ga vooral goed nadenken over

- hoe jij je jouw droomland voorstelt, hoe het eruit ziet;
- wie er wonen en hoe de mensen wonen: in steden, in grotten, in boomhuizen, op schepen
- waar jouw droomland ligt;
- hoe we er met z'n allen naartoe gaan;
- hoe jij daar met de anderen leeft: als gezin, alle leerlingen bij elkaar, in dorpshuizen, in tentjes;
- wat we voor werk doen: liggen we in de zon, werken we twee uur per dag, spelen we altijd, of werken we lekker hard;
- hoe het met de dieren is: laten we ze allemaal vrij, behandelen we ze allemaal als huisdier?;
- hoe jouw droomland heet;
- of er ook nog stukken van jouw droomland geheim zijn, stukken die niet ontdekt zijn.

Wat wij als koning heel belangrijk vinden, is dat je alles wat jij belangrijk en goed vindt, een plekje in je land geeft: teken het er maar in.

Je mag alles ook eigen namen geven, ook de rivieren en de bergen. En je mag bedenken of het een eiland, een bergland, een grasland of een stadsland wordt, een oerwoudland of juist een 'van-alles-wat-land.'

Je kunt het tekenen alsof je over het land vliegt. Je ziet alles dan als een vogel. Zo zien atlanten er vaak uit. Maar je kunt het natuurlijk ook tekenen alsof je uit het raam kijkt. Dan ziet een land er heel anders uit.

Met koninklijke groet,

De koning

Na het voorlezen van de brief kunt u nog specifieker aan de leerlingen vertellen wat ze in deze les gaan doen:

We wonen in een bijzonder land: Nederland.

Het is een land dat al heel lang bestaat.

Maar stel je eens voor dat je samen met je klasgenootjes een heel nieuw land mag bedenken.

Dat is een leuke vraag, maar ook misschien wel een moeilijke vraag.

Hoe zou je dat doen en waar moet je allemaal aan denken?

Dat is de vraag waar we met zijn allen over na gaan denken.

Je mag aan alles denken. Bedenk in ieder geval een naam voor je land.

Niets is verkeerd, want het land is helemaal nieuw en nog helemaal leeg.

Bedenk met zijn tweeën zoveel mogelijk zaken voor jouw nieuwe land.

En zoek daar zoveel mogelijk plaatjes (afbeeldingen) van.

Na deze inleiding op de opdracht gaan de leerlingen nadenken over de zaken die van belang zijn bij het bedenken van een nieuw land. De onderstaande opsomming is **niet** direct bedoeld als een suggestielijstje voor leerlingen. Pas als ze 'vastlopen' kunnen er hints gegeven worden door de leerkracht, bij voorkeur in de vorm van vragen aan de leerling:

- Hoe groot is het land?
- Waar ligt het land?
- Wonen er veel mensen?
- Hoe ziet je land eruit: zijn er bergen, rivieren, bossen, weilanden?
- Zijn er stukken in het land waar alleen natuur is?
- Zijn er stukken waar je niet mag komen?
- Wat voor weer is er?
- Is er ook plek voor de dieren? En welke dieren zijn dat dan, en zijn dat huisdieren of lopen ze vrij rond?
- Zijn er grenzen? En zo ja, hoe zien die eruit?
- Wat doen de mensen er? Wat voor werk hebben ze, en wat doen ze als ze niet naar school of werk hoeven?
- Welke beroepen heb je nodig?
- Hoe reizen mensen in dit land? Welk verkeer is er?
- Hoe wonen de mensen samen: in gezinnen of ook op een andere manier?
- Hebben de mensen geld?
- Zijn alle mensen even rijk, en hoe kun je daarvoor zorgen?
- Wie is de baas in het land? Is er een koning, en zijn er ministers?
- Welke regels moeten er zijn?
- Heeft het land ook een vlag? Teken een vlag voor je land
- Welke taal spreek je in dit land?
- ...

Les 2: Vertellen en laten zien van wat er bedacht is

Vertel de leerlingen dat ze in deze les aan de klas gaan presenteren wat ze in de vorige les gevonden hebben:

Vandaag ga je met zijn tweeën vertellen aan de klas waar je allemaal aan hebben gedacht. Je laat de plaatjes die je daarbij hebt gevonden ook zien.

Onderzoeken en uitvoeren

In deze fasen (verdeeld over drie lessen):

- gaan de leerlingen zelf een land maken;
- bedenken ze daarbij hoe (in groepjes van vier tot zes leerlingen) ze dit willen laten zien (affiche, maquette, in een verhaal, in een liedje, met foto's, met geluiden, of ...);
- en vervolgens gaan ze dit uitvoeren.

Les 3, 4 en 5: Hoe moet het land eruit zien?

Opdracht voor de leerlingen:

*Hoe moet jullie land er uit zien.
Je mag helemaal zelf bedenken hoe je dit wilt laten zien.
Ga in een groepje van vier (of vijf, zes) leerlingen aan de slag.
Misschien heeft de leraar wel wat ideeën....*

Geef de leerlingen volop ruimte om een eigen vorm te vinden voor de invulling van hun eigen nieuwe land. Stimuleer de groepjes om verschillende vormen te kiezen (bij voorkeur geen of maximaal één ander groepje dat eenzelfde vorm heeft gekozen).

Dit betekent dat niet alleen gedacht moet worden aan een grote tekening (met eventueel foto's/knipsels) of een maquette, maar dat het ook in de vorm van een digitale presentatie kan en mag, met behulp van digitale beelden en/of audiobestanden. Leerlingen kunnen het ook in de vorm van een verhaal, gedicht, filmpje, fotocollage, fotopresentatie of zelfs muziekvorm presenteren.

Van belang is dat de leerlingen ook in dit opzicht gevraagd wordt creatief te zijn.

Evaluëren en reflecteren

In deze fasen (komen aan bod in één les):

- laten de leerlingen klassikaal aan elkaar zien wat ze hebben gemaakt;
- vertellen ze wat er te zien is en waarom die dingen volgens hen zo belangrijk zijn;
- en praten ze samen over wat ze ontdekt hebben bij het maken van een land.
- Ook gaan de leerlingen reflecteren op de opdracht door te bedenken of het leuk was om zo te werken en iets heel nieuws te mogen bedenken;
- en ze praten over andere dingen die ze door het doen van deze opdracht ontdekt hebben.

Les 6: Laten zien van het land aan de klas

Eerst worden de verschillende landen die de leerlingen bedacht hebben besproken. Daarna komt ook het proces dat leidde tot het maken van het nieuwe land aan de orde. De onderstaande vragen kunnen richting geven aan dit gesprek.

We laten elkaar zien wat we gemaakt hebben.

We leggen uit wat we gedaan hebben en waarom we het zo gedaan hebben. Waarom heb je gekozen voor de dingen die je wilt laten zien?

Als we naar alle landen hebben gekeken, dan praten we samen over de verschillende landen.

We bespreken dan wat we samen hebben ontdekt.

Alle landen zijn bijzonder, maar er zijn ook natuurlijk ook verschillen.

We gaan het hebben over de volgende vragen:

- *Zijn er dingen die iedereen voor zijn land belangrijk vindt?*
- *Zijn er ook bijzondere dingen waar je zelf niet aan had gedacht?*
- *Welk land vind je het mooist en in welk land zou je graag willen wonen? Leg ook uit waarom je dat vindt.*
- *Wat moet er misschien nog wel meer gebeuren om een land tot een echt mooi land te maken?*
- *Wat vind je van ons eigen land, Nederland? Wat is er bijzonder aan ons land, waardoor je kunt zien dat ons land anders is dan andere landen?*

Hoe vonden we deze lessen en hebben we ook wat er van geleerd?

- *Wat vond je van deze opdracht? Was het leuk om zelf van alles te mogen bedenken over jullie nieuwe land?*
- *Wat heb je geleerd over een land? Wat kun je allemaal in een (nieuw bedacht) land plaatsen?*
- *Kon je goed samenwerken in het groepje van twee en daarna in het groepje van vier? Kwam je door samen te werken op meer ideeën dan wanneer je de opdracht alleen had moeten maken?*
- *Op welke verschillende manieren kun je allemaal presenteren?*

